

Воробчак А. Р.,
 директор Івано-Франківського юридичного коледжу
 Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОПИТ ЕКСПЕРТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: МЕТА, УМОВИ ТА ПРЕДМЕТ

Анотація. Стаття присвячена розкриттю та уточненню на основі норм чинного кримінального процесуального закону та наявних теоретичних розробок мети, умов і предмету допиту експерта.

Мета допиту експерта полягає у роз'ясненні, уточненні та доповненні складеного ним висновку для усунення його незрозумілості або неповноти. Роз'яснення висновку експерта являє собою пояснення його змісту у цілому або окремих частин, спрямоване на формування в учасників кримінального провадження правильного їх розуміння. Уточнення висновку експерта передбачає здійснення додаткової аргументації окремих його положень з метою надання їм більш детальної конкретизації. Доповнення висновку експерта передбачає поглиблення змісту окремих його частин шляхом формулювання та обґрунтування експертом додаткових тверджень, які не мають характеру висновків, ґрунтуються на результатах проведеного дослідження та не потребують додаткових досліджень.

Умовами, за наявності яких може бути проведений допит експерта, виступають проведення експертом експертизи у кримінальному провадженні та дослідження складеного ним висновку суб'єктами кримінального процесуального доказування.

Предмет допиту експерта зумовлюється колом обставин, що підлягають доказуванню та встановлюються за допомогою складеного ним висновку, і відомими експерту за результатами проведених досліджень обставинами кримінального провадження. Зміст предмета допиту експерта складають такі групи відомостей: 1) відомості щодо методики дослідження і теоретичних розробок, використаних під час проведення експертизи; 2) дані про достатність відомостей, на підставі яких готувався висновок; 3) відомості щодо наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов висновку, а також застосованих ним засобів; 4) відомості про застосовність і правильність застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження; 5) відомості, необхідні для з'ясування причин неповноти або суперечливості висновку експерта.

Ключові слова: допит експерта, мета допиту експерта, роз'яснення висновку експерта, уточнення висновку експерта, доповнення висновку експерта, умови допиту експерта, предмет допиту експерта.

Вступ. Одним із процесуальних джерел доказів, який використовується практично у кожному кримінальному провадженні, виступає висновок експерта. Відповідно до ч. 10 ст. 101 КПК України висновок експерта не є обов'язковим для особи або органу, що здійснюють провадження, але незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована у відповідних постанові, ухвалі, вирокі [10]. У зв'язку з цим під час кримінального процесуального доказування він підлягає ретельній перевірці, яка може проводитися за допомогою як розумової, так і практичної діяльності суб'єкта доказування. У ході перевірки

висновку експерта практичним шляхом підлягає проведенню низка слідчих (розшукових) дій, вагоме місце у числі яких посідає допит експерта, який розглядається вченими-процесуалістами як спосіб перевірки достовірності висновку експерта [5, с. 72; 11, с. 553; 16, с. 72].

Дослідженню як теоретичних питань, пов'язаних з характеристикою поняття, сутності та змісту допиту експерта, так і практичних основ його проведення під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження присвячена істотна увага. Зокрема, до вказаної проблематики зверталися М.О. Богославська, Ю.М. Грошевий, Д.В. Давидова, Є.Є. Демидова, Н.І. Клименко, Н.М. Максимішин, О.М. Моїсеєв, Н.А. Панько, В.О. Попелюшко, С.М. Стахівський, А.М. Титов, Т.В. Тютюнник, О.П. Чуприна, М.Г. Щербаківський та інші вітчизняні та зарубіжні вчені. Проте наразі у доктрині кримінального процесу поняття, сутність і зміст допиту експерта не знайшли однозначного розуміння, що ускладнює як його теоретичне розуміння, так і практичне проведення.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття та уточнення на основі норм чинного кримінального процесуального закону та наявних теоретичних розробок мети, умов і предмету допиту експерта.

Результати дослідження. Мета допиту експерта визначається доволі неоднозначно як у кримінальному процесуальному законі та судовій практиці, так і в доктрині кримінального процесу. Так, у ч. 7 ст. 101 КПК України законодавець вказує на виклик експерта для допиту з метою роз'яснення чи доповнення його висновку, а у ч. 1 ст. 356 КПК України – з метою роз'яснення висновку [10]. У п. 9 Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» від 30.05.1997 р. № 8 мета допиту експерта визначається як роз'яснення та доповнення висновку [20], а у п. 9 Листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 05.10.2012 р. № 223-1446/0/4-12 – як роз'яснення (уточнення та доповнення) висновку [21]. Вчені-процесуалісти вказують, що метою допиту експерта виступає роз'яснення експертом складеного ним висновку [14, с. 130; 11, с. 553; 26, с. 47], роз'яснення та доповнення висновку [6, с. 332; 8, с. 177; 13, с. 119; 18, с. 282; 19, с. 70; 24, с. 251; 25, с. 363], уточнення висновку та доповнення його змісту [23, с. 24], роз'яснення, уточнення та доповнення висновку [16, с. 74], уточнення (роз'яснення та доповнення) висновку [6, с. 334], усунення неясності або неповноти експертного висновку, а також одержання інших відомостей, пов'язаних із проведеною експертизою, коли для цього не потрібне провадження додаткових досліджень [27, с. 391].

Таким чином, у кримінальному процесуальному законі, судовій практиці та доктрині кримінального процесу мета допиту експерта пов'язується зі змістом складеного ним висновку та його розумінням суб'єктами кримінального процесуального доказування. При цьому для розкриття мети допиту експерта використовуються терміни «роз'яснення висновку експерта», «уточнення висновку експерта» та «доповнення висновку експерта», які істотно відрізняються за своїм змістом і функціональним призначенням.

Поняття «роз'яснення висновку експерта» визначається М.Г. Щербаковським як «доведення експертом до учасників кримінального процесу змісту окремих положень і всього висновку в цілому» [27, с. 388]. Проте таке розуміння вказаного терміну дещо обмежує його зміст, оскільки передбачає винятково доведення змісту висновку експерта до відома учасників кримінального провадження. Водночас в етимологічному розумінні термін «роз'яснення» визначається як дія за значенням роз'яснити, а термін «роз'яснити» – як «робити що-небудь ясним, зрозумілим; пояснювати» [3, с. 1273]. Відповідно, роз'яснення висновку експерта являє собою не доведення його до відома, а пояснення його змісту загалом або окремих частин, спрямоване на формування в учасників кримінального провадження правильного їх розуміння.

Уточнення висновку експерта відрізняються від роз'яснення обсягом пояснень і стосуються окремих термінів, фраз, деталей дослідження, відомостей, що характеризують особу експерта [27, с. 389]. В етимологічному розумінні термін «уточнення» характеризується як дія за значенням уточнити, а термін «уточнити» – як «робити точнішим, надавати більшої точності чому-небудь» [3, с. 1520]. З урахуванням цього уточнення висновку експерта передбачає здійснення додаткової аргументації окремих його положень з метою надання їм більш детальної конкретизації. Викладене дозволяє погодитися з позицією Ю.К. Орлова, який пов'язує уточнення висновку експерта з наведенням додаткових аргументів (у тому числі про надійність застосованої методики) і підвищенням ступеня обґрунтованості висновків [17, с. 153].

Під доповненням висновку експерта В. Васенков розуміє «формулювання додаткових висновків, які впливають із проведених досліджень, але не знайшли відображення у висновку, а також додаткові обґрунтування раніше зроблених висновків» [2, с. 49]. Водночас наведене визначення не дозволяє чітко відмежувати доповнення висновку експерта як від його уточнення, так і від додаткової експертизи. В етимологічному розумінні термін «доповнення» визначається як дія за значенням доповнити, а термін «доповнити» – як «додаючи що-небудь до того, що вже є або відомо, робити його повнішим» [3, с. 319]. Відповідно, доповнення висновку експерта передбачає поглиблення змісту окремих його частин шляхом формулювання та обґрунтування експертом додаткових тверджень, які не мають характеру висновків, ґрунтуються на результатах проведеного дослідження та не потребують додаткових досліджень.

Таким чином, мета допиту експерта полягає у роз'ясненні, уточненні та доповненні складеного ним висновку для усунення його незрозумілості або неповноти. При цьому, як вказує О.П. Чуприна, уточнення та доповнення висновку експерта передбачають можливість опосередкованої зміни цього джерела доказів [26, с. 47]. Такі зміни можуть містити додаткову аргументацію окремих положень висновку експерта (уточ-

нення) та сформульовані й обґрунтовані експертом додаткові твердження щодо них (доповнення), які, по-перше, не повинні суперечити змісту складеного експертом висновку, по-друге, засновуватися на результатах проведеного ним дослідження, а по-третє, не вимагати проведення додаткових досліджень. Саме необхідність у проведенні додаткових досліджень для усунення незрозумілості та неповноти висновку експерта розглядається у доктрині кримінального процесу як критерій розмежування підстав проведення допиту експерта і призначення додаткової експертизи [4, с. 206; 6, с. 329; 8, с. 176; 18, с. 283; 24, с. 251]. На відміну від уточнення та доповнення висновку експерта, його роз'яснення, з урахуванням змісту та функціонального призначення, не передбачає можливості внесення до нього будь-яких змін, опосередкованих показаннями експерта. У зв'язку з цим Є.Є. Демидова зазначає, що «більш точним поняттям, яке розкриває сутність предмета допиту судового експерта, є уточнення, яке за своїм змістом охоплює роз'яснення й доповнення» [6, с. 334].

Поряд із метою допит експерта у доктрині кримінального процесу прийнято характеризувати за допомогою умов, за наявності яких він може бути проведений. Більшість вчених виокремлює одну умову допиту експерта – надання ним висновку [6, с. 332; 13, с. 120; 22, с. 142; 27, с. 382]. Поділяючи таку позицію, А.В. Дудич пропонує внести доповнення до ч. 1 ст. 356 КПК України, які б передбачали, що допит експерта до надання ним висновку не допускається [8, с. 178]. Водночас допит експерта – обов'язкова слідча (розшукова) та судова дія, яка підлягає проведенню лише за наявності мети – необхідності роз'яснення, уточнення та доповнення складеного ним висновку. Встановлення цієї мети є можливим винятково за результатами дослідження суб'єктами кримінального процесуального доказування висновку експерта. Поза його дослідженням допит експерта виступатиме безпредметним, на що звертають увагу В.О. Попелюшко та М.Г. Щербаковський [19, с. 70; 27, с. 382]. Свого часу ознайомлення слідчого з висновком експерта та його оголошення у суді визначалося законодавцем як обов'язкова умова його допиту (ст. 201 і ч. 1 ст. 311 КПК України 1960 року) [12], але не знайшло закріплення у чинному КПК України. У зв'язку з цим обґрунтованою є позиція вчених, які другою умовою допиту експерта вважають ознайомлення слідчого з висновком експерта (під час досудового розслідування) [25, с. 363], або дослідження висновку судом (у ході судового розгляду) [19, с. 70; 25, с. 363].

Із розкритим вище питанням щодо мети допиту експерта тісно пов'язана проблема визначення предмета допиту, щодо меж якого вченими висловлено дві позиції, відмінні за своїм змістом. Так, одна група вчених вказує, що предмет допиту експерта визначається предметом судової експертизи, її класом, родом і видом [6, с. 334; 7, с. 10] та змістом складеного ним висновку [27, с. 382]. Друга група вчених зазначає, що межі предмета допиту експерта зумовлені його процесуальним статусом, компетенцією та сутністю проведеної ним судової експертизи [6, с. 329; 13, с. 119]. Аналізуючи наведені позиції, потрібно виходити із загального розуміння чинників, які визначають межі предмета допиту. Як вказує В.О. Коновалова, предмет допиту визначається двома факторами: переліком обставин, що підлягають з'ясуванню у справі, та даними, які повинні бути відомі або можуть бути відомі особі [9, с. 6]. Тобто під час визначення предмета допиту потрібно враховувати як обставини,

що охоплюються предметом доказування, так і відомі допитуваному, з урахуванням його процесуального статусу, обставини кримінального провадження. Відповідно, межі предмета допиту експерта зумовлюються колом обставин, які підлягають доказуванню та встановлюються за допомогою складеного ним висновку, і відомими експерту за результатами проведених досліджень обставинами кримінального провадження.

Зміст предмета допиту експерта визначається як законодавцем, так і вченими-процесуалістами.

У кримінальному процесуальному законі він окреслюється шляхом наведення примірного переліку запитань, які можуть бути з'ясовані під час допиту експерта. Так, відповідно до ч. 3 ст. 356 КПК України експерту можуть бути поставлені запитання щодо наявності в експерта спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань (освіти, стажу роботи, наукового ступеня тощо), дотичних до предмета його експертизи; використаних методик та теоретичних розробок; достатності відомостей, на підставі яких готувався висновок; наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов висновку; застосовності та правильності застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження; інші запитання, що стосуються достовірності висновку [10].

У доктрині кримінального процесу предмет допиту експерта визначається шляхом виокремлення основних напрямів, за якими здійснюється його допит [4, с. 207; 19, с. 72; 24, с. 251; 25, с. 364], шляхом групування відомостей про обставини, які можуть бути з'ясовані під час допиту експерта, на основі нормативно закріпленого переліку запитань, які можуть бути йому поставлені [5, с. 74], або шляхом наведення розширеного переліку обставин, які можуть бути з'ясовані у ході проведення допиту експерта [6, с. 336], та їх групування [27, с. 388–390].

Узагальнення нормативно закріпленого примірного переліку запитань, які можуть бути поставлені під час допиту експерта, та наведених вченими підходів до визначення змісту предмета допиту експерта дозволяють виокремити такі групи відомостей, які охоплюються ним:

1) відомості щодо методики дослідження і теоретичних розробок, використаних під час проведення експертизи (зокрема, відомості про зміст застосованої методики і причини її обрання, наявність альтернативних методик і причини їх неврахування, структури процесу дослідження та послідовності дослідницьких дій, використані джерела довідкового і методичного характеру тощо);

2) дані про достатність відомостей, на підставі яких готувався висновок (зокрема, відомості щодо кола отриманих і використаних експертом матеріалів кримінального провадження, у тому числі щодо кількості та стану об'єктів дослідження, їх упаковки тощо);

3) відомості щодо наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов висновку, а також застосованих ним засобів (зокрема, відомості про зміст використаних спеціальних термінів і формулювань, сутність методів дослідження та ефективність їх використання для вирішення експертних завдань, характеристики застосованих науково-технічних засобів, точність вимірів і розрахунків, величину похибки тощо);

4) відомості про застосовність і правильність застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження (зокрема, відомості щодо підготовки об'єктів дослідження,

виявлених ознак об'єктів дослідження, причин їх кількісних та якісних змін під час проведення дослідження, підстави прояву експертної ініціативи тощо);

5) відомості, необхідні для з'ясування причин неповноти або суперечливості висновку експерта (зокрема, відомості про причини ненадання відповідей на окремі питання, причини надання ймовірного висновку, причини розбіжностей між дослідницькою частиною і кінцевим висновком, причини розбіжностей між висновками членів комісії експертів, про причини розбіжностей між висновками первинної та повторної експертизи тощо).

Поряд із наведеними відомостями законодавець до числа запитань, які можуть бути поставлені експерту під час його допиту у суді, відносить запитання щодо наявності у нього спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань (освіти, стажу роботи, наукового ступеня тощо), дотичних до предмета його експертизи (ч. 3 ст. 356 КПК України) [10]. У доктрині кримінального процесу доцільність віднесення законодавцем таких відомостей до предмета допиту знайшла як прихильників [1, с. 30; 5, с. 73–74; 25, с. 364; 27, с. 384–385], так і противників [5, с. 74; 6, с. 332–333; 13, с. 119; 15, с. 123; 18, с. 282; 19, с. 70]. При цьому, вказуючи на недоцільність постановки перед експертом запитань щодо наявності у нього спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань, вчені наводять достатню вагомий аргументи. По-перше, вони вказують, що запропоновані питання не відповідають меті проведення допиту експерта [6, с. 332; 13, с. 119; 18, с. 282] і виходять за межі його предмета [6, с. 333], у зв'язку з чим мають з'ясуватися в суді іншими процесуальними шляхами, наприклад, шляхом подання та дослідження відповідних документів [19, с. 70]. По-друге, вчені зазначають, що відомості щодо спеціальних знань та кваліфікації експерта з досліджуваних питань містяться в Реєстрі атестованих судових експертів Міністерства юстиції України [5, с. 74; 13, с. 119; 15, с. 123; 18, с. 282]. По-третє, вони звертають увагу на те, що спеціалізацію та компетентність експерта належить з'ясувати до проведення ним експертизи, а під час проведення допиту така інформація фіксується у вступній частині протоколу для засвідчення особи експерта з метою дотримання належної процесуальної форми здійснення цієї процедури [6, с. 332]. З урахуванням наведених аргументів вбачаємо за недоцільне включати відомості про наявність в експерта спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань до предмета його допиту.

Висновки. Таким чином, допит експерта характеризується притаманними йому: 1) метою, яка полягає у роз'ясненні, уточненні та доповненні складеного ним висновку для усунення його незрозумілості або неповноти; 2) умовами, за наявності яких він може бути проведений: проведення експертом експертизи у кримінальному провадженні та дослідження складеного ним висновку суб'єктами кримінального процесуального доказування; 3) предметом, який зумовлюється колом обставин, що підлягають доказуванню та встановлюються за допомогою складеного ним висновку, і відомими експерту за результатами проведених досліджень обставинами кримінального провадження, та складається з наведених вище груп відомостей.

Література:

1. Богославська М.О., Н.І. Клименко. Допит експерта слідчим і в суді. *Криміналістичний вісник*. 2010. № 1 (13). С. 29–34.

2. Васенков В. Допрос эксперта. *Социалистическая законность*. 1986. № 9. С. 49–50.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
4. Грошевий Ю.М. Докази і доказування у кримінальному процесі : Науково-практичний посібник / Ю.М. Грошевий, С.М. Стахівський. Київ : КНТ, Видавець Фурса С.Я., 2006. 272 с.
5. Давидова Д.В. Джерела доказів у кримінальному процесі України : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Кривий Ріг, 2015. 225 с.
6. Демидова Є.Є. Предмет допиту судового експерта. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 120. С. 328–337.
7. Демидова Є.Є. Тактика допиту обізнаних осіб : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Х., 2013. 20 с.
8. Дудич А.В. Експерт як учасник кримінального провадження : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2017. 253 с.
9. Коновалова В.Е. Допрос : тактика и психология. Харьков : Консум, 1999. 157 с.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
11. Кримінальний процес : Підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін. ; [за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило]. Харків : Право, 2013. 824 с.
12. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-05 (втратив чинність). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>.
13. Максимішин Н.М. Щодо предмета допиту експерта у суді. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*. 2014. Вип. 2. Том 4. С. 118–121.
14. Моїсєєв О.М. Дистанційний допит судового експерта : технологічний підхід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. Вип. 27. Том 3. С. 128–131.
15. Моїсєєв О.М. Процесуальне значення допиту експерта. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2009. Вип. 9. С. 120–126.
16. Немира С.В. Достоверность заключения эксперта в уголовном процессе : Дисс. ... канд. юрид. наук : Сергей Васильевич Немира ; Кубанский государственный аграрный университет имени И.Т. Трубилина. Краснодар, 2016. 207 с.
17. Орлов Ю.К. Судебная экспертиза как средство доказывания в уголовном судопроизводстве : Научное издание. Москва : Институт повышения квалификации Российского федерального центра судебной экспертизы, 2005. 264 с.
18. Панько Н.А. Допит експерта в суді як засіб оцінки його висновку. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 280–284.
19. Попелюшко В.О. Експертні знання в кримінальному провадженні за новим КПК України та допит експерта в суді. *Криміналістика і судебна експертиза*. 2013. Вип. 58 (2). С. 68–74.
20. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97>.
21. Про деякі питання порядку здійснення судового розгляду в судовому провадженні у першій інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.10.2012 р. № 223-1446/0/4-12. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1446740-12>.
22. Соколовская Н. С. Проблемы использования в уголовном процессе заключений и показаний эксперта и специалиста. *Вестник Новосибирского государственного университета. Серия: Право*. 2012. Том 8. Вып. 2. С. 142–147.
23. Соловьев А.Б. Процессуальные, психологические и тактические основы допроса на предварительном следствии. Москва : ООО «Издательство «Юрлитинформ», 2002. 192 с.
24. Стахівський С.М. Кримінально-процесуальні засоби доказування : Дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Сергій Миколайович Стахівський. Київ, 2005. 396 с.
25. Титов А.М., Тютюнник Т.В. Деякі аспекти допиту експерта у кримінальному процесі. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2013. Том 26 (65). № 2-1 (Ч. 2). С. 363–368.
26. Чуприна Е.П. Допрос эксперта на предварительном следствии. *Юридический журнал*. 2007. № 3 (11). С. 47–51.
27. Щербаковский М.Г. Проведения та використання судових експертиз у кримінальному провадженні : Монографія / М.Г. Щербаковский. Х. : В деле, 2015. 560 с.

Воробчак А. Р. Допрос эксперта в уголовном производстве: цель, условия и предмет

Аннотация. Статья посвящена раскрытию и уточнению на основе норм действующего уголовного процессуального закона и имеющихся теоретических разработок цели, условий и предмета допроса эксперта.

Цель допроса эксперта заключается в разъяснении, уточнении и дополнении составленного им заключения для устранения его неясности или неполноты. Разъяснение заключения эксперта представляет собой объяснение его содержания в целом или отдельных частей, направленное на формирование у участников уголовного производства правильного их понимания. Уточнение заключения эксперта предполагает осуществление дополнительной аргументации отдельных его положений с целью предоставления им дополнительной конкретизации. Дополнение заключения эксперта предполагает углубление содержания отдельных его частей за счет формулировки и обоснования экспертом дополнительных утверждений, которые не носят характера выводов, основанных на результатах проведенного исследования, и не требуют дополнительных исследований.

Условиями, при наличии которых может быть произведен допрос эксперта, выступают проведения экспертом экспертизы в уголовном производстве и исследования составленного им заключения субъектами уголовного процессуального доказывания.

Предмет допроса эксперта обусловлен кругом обстоятельств, которые подлежат доказыванию и устанавливаются с помощью составленного им заключения, и известными эксперту по результатам проведенных исследований обстоятельствами уголовного производства. Содержание предмета допроса эксперта составляют такие группы сведений: 1) сведения о методике исследования и теоретических разработок, использованных при проведении экспертизы; 2) данные о достаточности сведений, на основании которых готовилось заключение; 3) сведения о научном обосновании и методах, с помощью которых эксперт пришел к выводу, а также применяемых им средств; 4) сведения о применимости и правильности применения принципов и методов к фактам уголовного производства; 5) сведения, необходимые для выяснения причин неполноты или противоречивости заключения эксперта.

Ключевые слова: допрос эксперта, цель допроса эксперта, разъяснения заключения эксперта, уточнения заключения эксперта, дополнения заключения эксперта, условия допроса эксперта, предмет допроса эксперта.

Vorobchak A. The interrogation of the expert in criminal proceedings: purpose, conditions and subject

Summary. The article is devoted to the disclosure and clarification on the basis of the norms of the current criminal procedural law and the available theoretical developments of the purpose, conditions and subject of the interrogation of the expert.

The purpose of the interrogation of the expert is to explanation, specification and addition of his conclusion to eliminate of its incomprehensibility or incompleteness. The explanation of the expert's conclusion is a clarification of its content in whole or in separate parts, aimed at forming at the participants of criminal proceedings the correct understanding of them. The specification of the expert's conclusion implies an additional argumentation of some of its provisions in order to provide them with more detailed concretization. The addition of the expert's conclusion implies the deepening of the content of certain parts of it due to the formulation and substantiation by the expert of additional statements, which have not the nature of conclusions, are based on the results of the research and do not require additional research.

The conditions, under which the interrogation of the expert may be conducted, include the conducting by expert examination in criminal proceedings and the examining of the con-

clusion, drawn by him, by the subjects of criminal procedural proof.

The subject of the interrogation of the expert is determined by a range of circumstances, that are subject to proof and established by a conclusion, drawn up by him, and by the circumstances of the criminal proceedings, which are known to the expert on the results of the researches. The content of the subject of the interrogation of the expert consists of the following groups of information: 1) the data about the methodology of research and theoretical developments, used during the examination; 2) the data about the sufficiency of the information, on the basis of which the conclusion was prepared; 3) the data about the scientific substantiation and methods, by which the expert came to the conclusion, as well as the means, used by him; 4) the data about the applicability and correct application of principles and methods to the facts of criminal proceedings; 5) the data, necessary to find out the reasons of the incompleteness or controversy of the expert's conclusion.

Key words: the interrogation of the expert, the purpose of the interrogation of the expert, the explanation of the expert's conclusion, the specification of the expert's conclusion, the addition of the expert's conclusion, the conditions of the interrogation of the expert, the subject of the interrogation of the expert.